

ANTON BRUCKNER

FRITZ KREISLER

200
ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ
ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ **ANTON
BRUCKNER**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024

Διευθυντής Κ.Ο.Θ.
Σίμος Παπάνας
Αν. Διοικητική Διευθύντρια
Χρυσή Γκαρίπη

**ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
ΣΥΝΑΥΛΙΩΝ (Ε.Τ.Ο.Σ.) ΤΗΣ Κ.Ο.Θ.**

Πρόεδρος
Στάθης Γεωργιάδης
Αντιπρόεδρος
Αντώνιος Κωνσταντινίδης

Μέλη
Παναγιώτης Διαμαντής
Σωτηρία Γκιουλέκα
Μαριλένα Λιακοπούλου

ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

Πλατιά: 15€
Θεωρεία/Εξώστης: 10€
Μειωμένο: 5€

ΕΚΔΟΤΗΡΙΟ Κ.Ο.Θ.

Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
Εθνικής Αμύνης 2 – Θεσσαλονίκη
Τ 2310236990

Ηλεκτρονική Προώθηση Εισιτηρίων

www.tssso.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Μαρία Νιμπί (Γραμματεία), Μανώλης Αδάμος (λογιστήριο), Έλενα Παράσχου (Ταμείο), Πέτρος Γιάντσης (φροντιστής), Νίκος Κυριακού (Υπεύθυνος Marketing & Επικοινωνίας), Φίλιππος Χατζησίμου (Υπεύθυνος Υλοποίησης Καλλιτεχνικού Προγραμματισμού), Γιώργος Νιμπίς (Φροντιστής), Μίνα Παπακωνσταντίνου (Συνεργάτιδα Διεύθυνσης), Θεοδώρα Καραμανίδου (Μουσική βιβλιοθήκη-αρχείο), Έφη Τερζή (Λογιστήριο), Όλγα Αϊλαρούδη (Γραμματεία), Νικηφόρος Κάκογλου (Κλητήρας), Κατερίνα Νούλιου (Λογιστήριο), Γιάννης Γούτμαν, Μαρία Αρουσάνοβα (Διοικητικοί υπάλληλοι με απόσπαση)

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Γεωργία Καραντώνη (Εκπαιδευτικά προγράμματα & κοινωνικές δράσεις),
Αγγελική Κουρουκλίδου (Συνεργάτιδα υλοποίησης καλλιτεχνικού προγραμματισμού)

Επιμέλεια εντύπου/κείμενα
Νίκος Κυριακού

Γραφιστική επιμέλεια
pad advertising

Εκτύπωση
SKG press

Η ΚΟΘ διατηρεί το δικαίωμα να τροποποιήσει το πρόγραμμα. Η είσοδος μετά την έναρξη της συναυλίας επιτρέπεται μόνο στο διάλειμμα. Η είσοδος στη συναυλία επιτρέπεται σε παιδιά 6 ετών και άνω. Απαγορεύεται αυστηρά η βιντεοσκόπηση, η φωτογράφιση και η μαγνητοφώνηση κατά τη διάρκεια της συναυλίας.

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ
ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ **ANTON
BRUCKNER**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Βιολί
Κατερίνα Χατζηνικολάου

Διεύθυνση Ορχήστρας
Leo McFall

ΝΙΚΟΛΟ ΠΑΓΚΑΝΙΝΙ (1792-1840) –
ΦΡΗΝΤΡΙΧ 'ΦΡΙΤΖ' ΚΡΑΪΣΛΕΡ (1875-1962):
Κοντσέρτο σε ρε δίσση σε μια κίνηση για βιολί και
ορχήστρα, αρ.1 18'
(Α' εκτέλεση Κ.Ο.Θ.)

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ANTON ΜΠΡΟΥΚΝΕΡ (1824-1896):
Συμφωνία αρ.9 σε ρε ελάσσονα, WAB 109 84'

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024
ΩΡΑ 21:00,
ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ Α.Π.Θ.

I. Feierlich, misterioso
II. Scherzo (Bewegt, lebhaft)
III. Adagio (Langsam, feierlich)
IV. Finale

ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Η μεταλαμπάδευση των τεχνικών και της δημιουργικής έμπνευσης μέσα από τη διδασκαλία, αποτέλεσε τον δομικό ιστό πάνω στον οποίο χτίστηκε ολόκληρο το οικοδόμημα της παγκόσμιας μουσικής δημιουργίας. Ωστόσο, οι σχέσεις μαθητών και δασκάλων έχουν υπάρξει πολυποίκιλες και ενδιαφέρουσες. Άλλοτε οι μαθητές, πιστοί στην τεχνοτροπία και την διδασκαλία των δασκάλων τους, έκαναν με σεβασμό το επόμενο βήμα ή τελειοποίησαν όσα είχαν ξεκινήσει οι δάσκαλοί τους, άλλοτε, κατακτώντας την πρότερη γνώση προχώρησαν σε ριζικές τομές, άλλοτε απέρριψαν εντελώς ό,τι διδάχθηκαν δημιουργώντας καινούριους ανεξερεύνητους κόσμους, άλλοτε απομακρύνθηκαν και αργότερα επέστρεψαν στις διδαχές των δασκάλων. Κάποιες φορές, στη μουσική λιγότερο γνωστών συνθετών ανακαλύπτει κανείς τους σπόρους μουσικών τεχνοτροπιών που άνθισαν μέσω των διάσημων μαθητών τους. Αλλά και οι ανθρώπινες σχέσεις ανάμεσα στους μεγάλους δημιουργούς που πέρασαν από τους ρόλους του μαθητή και του δασκάλου, έχουν το δικό τους ξεχωριστό ενδιαφέρον.

Ο κύκλος "Μαθητές και Δάσκαλοι" ξεναγεί τους ακροατές της Κ.Ο.Θ. σε αυτές τις πολυποίκιλες σχέσεις με συνέχεια και αντιθέσεις, μέσα από έργα αναφοράς και λιγότερο γνωστά αριστουργήματα που άλλες φορές αναπτύσσουν ομαλές γέφυρες εξέλιξης και άλλες φορές ξαφνιάζουν.

Σίμος Παπάνας
Διευθυντής Κ.Ο.Θ.

NICOLLÒ PAGANINI (1792-1840) – FRITZ KREISLER (1875-1962):

Κοντσέρτο σε ρε δίεση σε μια κίνηση
για βιολί και ορχήστρα, αρ.1

Ο μυθικός βιολιστής Νικολό Παγκανίνι συνέθεσε το πρώτο του κοντσέρτο για βιολί στα τέλη της πρώτης δεκαετίας του 19ου αιώνα, για τα γενέθλια του Μέγα Ναπολέοντα, ο οποίος δημιούργησε το 1805 το Βασίλειο της Ιταλίας, το πρώτο ναπολεόντειο κράτος εκτός των γαλλικών συνόρων. Εκείνη τη χρονιά ο Παγκανίνι διορίστηκε ως πρώτο βιολί στην ορχήστρα της Αυλής της αδερφής του Ναπολέοντα Ελίζας, της μετέπειτα Μεγάλης Δούκισσας της Τοσκάνης. Η δημόσια πρεμιέρα του έργου βέβαια πραγματοποιήθηκε αρκετά αργότερα, στη Νάπολη, τον Μάρτιο του 1819. Ήταν συνήθεια του Παγκανίνι να κρύβει τις συνθέσεις του για να μην αποκαλυφθούν τα μυστικά της δεξιοτεχνίας του, κάτι που έχει δυσκολέψει τους μελετητές στο να κατατάξουν με ακρίβεια τα έργα του, ενώ πολλά από αυτά έχουν χαθεί γιατί τα έκρυβε καλά. Το κοντσέρτο αυτό έχει έντονες επιρροές από το μπελ κάντο, με συχνές αναφορές στη μουσική του Ροσσίνι. Χαρακτηρίζεται βεβαίως από τις ιδιαίτερα υψηλές δεξιοτεχνικές του απαιτήσεις, δεδομένου ότι ο Παγκανίνι έγραφε μουσική πρωτίστως για τον ίδιο, με τις εξαιρετικές του ικανότητες να προκαλούν ντελίριο ενθουσιασμού σε κάθε του εμφάνιση και με την εντυπωσιακή τεχνική και απaráμιλλη δεξιοτεχνία του να φέρνουν επανάσταση στο παίξιμο του βιολιού αφήνοντας ανεξίτηλο το αποτύπωμά του στο πέρασμα των χρόνων. Εκτός αυτών των δεξιοτεχνικών περασμάτων όμως, το κοντσέρτο έχει εξίσου αξιοσημείωτο μελωδικό πλούτο και έντονη δραματικότητα.

Το έργο ξεκινά με μία ορχηστρική δήλωση που παραπέμπει μάλλον σε μουσική της όπερας, με μία παράξενη κωμική φιγούρα να εμφανίζεται, ενώ μετά από μερικές εκπληκτικές ανατροπές, τα ξύλινα εισάγουν την κύρια μελωδία. Όταν την

παραλαμβάνει ο σολίστ την μεταμορφώνει κυριολεκτικά με μία σειρά δεξιοτεχνικών περασμάτων που σκάνε σαν πυροτεχνήματα σε έναν έναστρο ουρανό και άλλοτε κρύβουν τη λάμψη των αστέρων και άλλοτε τη συνοδεύουν. Η ορχήστρα σκορπίζει τη δική της λάμψη με μία παραλλαγή της κύριας μελωδίας, όμως τότε το βιολί αποφασίζει να φέρει το σκοτάδι με μία δραματική επιστροφή και με συνεχείς εναλλαγές των σχεδόν αυτοσχεδιαστικών περασμάτων με στιγμές έντονου λυρισμού, που κόβουν την ανάσα. Η ορχήστρα φαίνεται να παραδίδεται με μία δραματική παύση και τότε ξεκινά η καντέντσα. Η αυθεντική καντέντσα του Παγκανίνι βέβαια δεν υπάρχει καταγεγραμμένη, αφού ο ίδιος αυτοσχεδίαζε σε αυτό το σημείο, όμως πολλοί ερμηνευτές και συνθέτες έχουν γράψει τη δική τους καντέντσα για το μέρος αυτό.

Ο αυστριακός καταγωγής Αμερικανός συνθέτης Φριτζ Κράισλερ πάτησε πάνω σε αυτό το πρώτο μέρος του κοντσέρτου του Νικολό Παγκανίνι και άλλαξε όλο το μέρος της ορχήστρας καταφέροντας να παράξει, έναν αιώνα σχεδόν μετά, μία αυθεντική βιεννέζικη δημιουργία μέσα από ένα κατεξοχήν ιταλικό έργο επηρεασμένο από το μπελ κάντο. Αποκορύφωμα της δικής του δημιουργίας είναι η εκπληκτική του καντέντσα για το έργο αυτό. Ο Κράισλερ υπήρξε με τη σειρά του ένας από τους κορυφαίους βιρτουόζους του βιολιού στην εποχή του. Στη δική του εκδοχή του κοντσέρτου περιορίζει το ρόλο της ορχήστρας και δίνει στο βιολί την ευκαιρία να λάμψει μέσα από ευρηματικές προσθήκες σε έναν ήδη αρκετά πλούσιο καμβά μελωδιών και δεξιοτεχνικών περασμάτων που είχε στρώσει ο Παγκανίνι.

ANTON BRUCNKER (1824-1896):

Συμφωνία αρ.9 σε ρε ελάσσονα, WAB 109

- I. Feierlich, misterioso
- II. Scherzo (Bewegt, lebhaft)
- III. Adagio (Langsam, feierlich)
- IV. Finale

Ο σπουδαίος Αυστριακός συμφωνιστής Άντον Μπρούκνερ αποτελεί ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα συνθέτη που η μετά θάνατον αναγνώρισή του είναι δυσανάλογα μεγαλύτερη από αυτή που γνώρισε εν ζωή. Πολλοί παράγοντες συνετέλεσαν στην αρχική απόρριψη των έργων του από την πλειοψηφία των ειδικών και του κοινού. Αρχικά, η μουσική του χαρακτηρίστηκε ως πολύπλοκη και δυσνόητη και έπρεπε να περάσει σχεδόν ένας αιώνας για να βρει τη γενικότερη αναγνώριση που της άξιζε. Σίγουρα δεν βοηθούσε ιδιαίτερα και ο εκπεφρασμένος θαυμασμός του για τον Βάγκνερ, κάτι απαγορευτικό για όποιο μουσικό ήθελε να κάνει καριέρα στη Βιέννη την εποχή των 'Γολέμου των Ρομαντικών', ούτε και η εκθρόνιση του κορυφαίου μουσικοκριτικού της εποχής Έντουαρντ Χάνσλικ. Στην περιθωριοποίησή του συνέβαλλαν, εξίσου, η ταπεινή επαρχιακή καταγωγή του και ο μάλλον ιδιόρρυθμος χαρακτήρας του, που τον κράτησαν έξω από τους κοσμικούς κύκλους και αμέτοχο στις έριδες μιας εποχής εξελίξεων και έντασης στον κόσμο της μουσικής, όπου ένας δημιουργός ήταν σχεδόν υποχρεωμένος να επιλέξει 'στρατόπεδο'.

Αυτό όμως παράλληλα του προσέφερε την ευκαιρία να ακολουθήσει απερίσπαστος το μοναχικό συνθετικό του δρόμο ενσωματώνοντας στη μουσική του στοιχεία και από τους κλασικούς του παρελθόντος, αλλά και τους νεωτεριστές της εποχής του. Έτσι μπόρεσε να δημιουργήσει, σύμφωνα με τον σπουδαίο Άγγλο μουσικολόγο Ντέρυκ Κουκ, ένα *"νέο και μνημειώδες είδος συμφωνίας, που απαρνήθηκε την ένταση και το δυναμισμό του Μπετόβεν, αλλά και την απεραντοσύνη και τη ρευστότητα του Βάγκνερ, προκειμένου να εκφράσει κάτι ριζικά διαφορετικό από τους συνθέτες που τον επηρέασαν πιο πολύ, κάτι στοιχειώδες και συνάμα μεταφυσικό"*. Τέλος, συνυπολογίζοντας όλους τους λόγους που καθυστέρησαν την καθολική αναγνώριση της αξίας του, δεν

μπορούμε να αγνοήσουμε και την παροιμιώδη ανασφάλειά του που τον οδηγούσε σε συνεχείς αναθεωρήσεις των συνθέσεών του.

Η μνημειώδης 'Συμφωνία Νο. 9 σε ρε ελάσσονα, WAB 109' είναι η τελευταία του μεγάλου αυτού συμφωνιστή, που την έγραφε για εννιά ολόκληρα χρόνια, λόγω συνεχών αναθεωρήσεων που έκανε ταυτόχρονα σε παλιότερα έργα του, της γνωστής τελειομανίας του που στο έργο αυτό έφτασε στην κορύφωσή της από την επιθυμία του να είναι αυτό το κορυφαίο δημιούργημά του, αλλά και της συνεχούς επιδείνωσης της υγείας του. Δυστυχώς όμως, ούτε τα εννιά χρόνια δεν στάθηκαν αρκετά για να ολοκληρώσει το κύκνειο άσμα του, αφού έφυγε από τη ζωή λίγο πριν τελειώσει και το φινάλε της συμφωνίας, αφήνοντας πίσω τα προσχέδιά του μόνο. Έτσι έμεινε ημιτελές το έργο που πολλοί ειδικοί έχουν χαρακτηρίσει ως το *magnum opus* του και υπάρχει σήμερα η εκδοχή του, που αποτελείται από τρία μέρη και εκτενή σκίτσα του φινάλε. Η συμφωνία είναι αφιερωμένη από το δημιουργό της στον «στον αγαπημένο Θεό» και όπως αναφέρεται στη βιογραφία του 'Ein Lebens- und Schaffensbild', που έγραψαν οι August Göllerich και Max Auer, εκμυστηρεύτηκε στον γιατρό του πως αφιέρωσε στο Θεό το τελευταίο του αυτό έργο θεωρώντας το ως το «μεγαλείο όλων των μεγαλειοτήτων».

Ο Μπρούκνερ επεκτείνει στο έργο αυτό τη συμφωνική φόρμα με τη χρήση του ήχου της σιωπής, τις φάσεις συνεχείς αλληλουχίες αιχμηρών στιγμών με στιγμές αποσύνθεσης, μην επιτρέποντας μεγάλες προεκτάσεις, σε μία προσπάθεια να δώσει στη σύνθεση αυτή τη βαρύτητα των μεγάλων χορωδιακών του έργων. Καταφέρνει να συγκεράσει ιδιοφυώς τις κλασικές καταβολές του και την αγάπη του για τον Μπαχ, τον Μότσαρτ και τον Μπετόβεν, με τις καινοτομίες του 19ου αιώνα στην αρμονία, τη δομή και τη θεματική ανάπτυξη που εισήγαγαν ο Βάγκνερ και ο Λιστ. Ο ήχος του είναι πλούσιος και τα εκφραστικά μέσα είναι περισσότερα από όσα είχε γνωρίσει μέχρι τότε ο μουσικός κόσμος. Πέρα από το πλήθος των οργάνων όμως που χρησιμοποιεί, καθαριστικής σημασίας είναι και ο τρόπος που το κάνει. Ο Μπρούκνερ βάζει τις διάφορες ομάδες οργάνων να αντιπαρεταθούν, αλλά και να συνδυαστούν, ως και να ενωθούν τελικά σε ένα αδιάσπαστο σύνολο, ενώ παράλληλα μπορεί να αναδεικνύει τη μοναδικότητα του ήχου του κάθε οργάνου ξεχωριστά. Με την 'Ενάτη Συμφωνία' του ο συνθέτης γίνεται πρωτοπόρος των μελλοντικών εξελίξεων στη μουσική με τις καινοτομίες του, που δίνουν μία νέα, συναρπαστική διάσταση στη συμφωνική μουσική.

Το πρώτο μέρος είναι μία σονάτα σε τρεις θεματικές ομάδες που ο Βρετανός συνθέτης Ρόμπερτ Σίμπσον (1921-1997) έχει περιγράψει τη μορφή της ως «Δήλωση - Αντίθεση - Κώδικας». Στην αρχή μας εισάγει με τον τραγικό τόνο της ρε ελάσσονας σε μία πνευματική συνάφεια με τις λειτουργίες του, ενώ συναντάμε και το χαρακτηριστικό κοινό γνώρισμα των περισσοτέρων πρώτων μερών των συμφωνιών του Μπρούκνερ με την ασαφή τονικότητα και τις βαθιές αρμονίες που παίζονται με τρέμολο από τα έγχορδα.

Το σκέρτσο ξεκινά με ασυνήθιστο τρόπο και μετά από μία εκκωφαντική παύση, τα ξύλινα προσδίδουν μία αίσθηση παραφωνίας. Συνδυάζει ευφυώς την ανάλαφρη αίσθηση ενός μπαλέτου με κάποιες έντονες παρεμβάσεις που βαρύνουν την ατμόσφαιρα. Η γενική διάθεση παραμένει ζοφερή και το μέρος εξελίσσεται μέσα σε κλίμα έντασης, με ένα εμπνευσμένο φωτεινό διάλειμμα που προσφέρουν τα έγχορδα παίζοντας πιτσικάτο.

Το αντάτζιο έρχεται με επισημότητα και έντονα φορτισμένο με θρησκευτικές αναφορές, κρατώντας συγκρατημένη διάθεση καθώς αναπτύσσεται. Ο συνθέτης χρησιμοποιεί δύο διαφορετικές θεματικές ομάδες, που ρυθμικά είναι ταυτόσημες, όμως διαφέρουν ως προς την έκφραση και το συναίσθημά τους. Ο συνθέτης εδώ μελαγχολεί μπροστά στην ολοένα επιδεινούμενη κατάσταση της υγείας του που οδηγεί στο αναπόφευκτο τέλος και μόνο η θέλησή του να ολοκληρώσει το σπουδαιότερο δημιούργημά του, τού δίνει δύναμη να συνεχίσει. Οι θρησκευτικές αναφορές είναι η προσευχές του στον Δημιουργό για να του επιτρέψει να τα καταφέρει.

Το ηρωινό της 11ης Οκτωβρίου 1896 ο Bruckner εργαζόταν ως συνήθως στο Φινάλε της Ενάτης Συμφωνίας του. Το απόγευμα σταμάτησε για λίγο τη σύνθεση και πήγε για έναν μικρό απογευματινό περίπατο. Πέθανε μία ώρα αργότερα. Η κηδεία του έγινε στην εκκλησία *Karlkirche*, στο μέρος που παλιότερα είχαν ακουστεί οι πρώτες εκτελέσεις πολλών έργων του.

Το ημιτελές φινάλε είναι βασισμένο στις πρόχειρες σημειώσεις του Μπρούκνερ που ανακαλύφθηκαν σε διάφορες βιβλιοθήκες, όπως στην Αυστριακή Εθνική Βιβλιοθήκη στη Βιέννη, στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών της Βιέννης, στο Ιστορικό Μουσείο της Πόλης της Βιέννης και στη Βιβλιοθήκη Jagiellonska της Κρακοβίας. Όταν ο Μπρούκνερ άφησε την τελευταία νηοή του, διάφοροι όρμησαν στα διασκορπισμένα χειρόγρατά του, αφού το δωμάτιο στο οποίο είχε πεθάνει δεν

είχε σφραγιστεί έγκαιρα. Οι κληρονόμοι του ανέθεσαν αργότερα στον μαθητή του Μπρούκνερ, Γιόζεφ Σαλκ, να γράψει το φινάλε μέσα από όσες σημειώσεις είχαν επιβιώσει από τη λεηλασία. Ο Σαλκ, όμως πέθανε χωρίς να έχει προλάβει να εκπληρώσει την παραγγελία. Στην πρεμιέρα της, στις 11 Φεβρουαρίου 1903 στη Βιέννη, η Ενάτη Συμφωνία παίχτηκε χωρίς το φινάλε, αφού ο μάέστρος Ferdinand Löwe δεν ασχολήθηκε καθόλου με το ανεξερεύνητο υλικό του «Από σεβασμό προς το συνθέτη». Μόλις το 1934 εκδόθηκε από τον Alfred Orel η πρωτότυπη παρτιτούρα της Ενάτης Συμφωνίας, μαζί με έναν τόμο μελετών που περιείχε για πρώτη φορά μεταγραφές πολλών χειρογράφων του φινάλε, όμως ελλείπει όλων των χειρογράφων που είχαν διασκορπιστεί και άλλα χαθεί, η εκδοχή του αποδείχθηκε λανθασμένη και δύσχρηστη.

Ο διευθυντής της έκδοσης των Απάντων του Μπρούκνερ, Leopold Nowak, ανέθεσε το 1991 στον Αυστραλό μουσικολόγο και συνθέτη John A. Phillips τη μελέτη όλων των πηγών της 'Ενάτης Συμφωνίας' που αποτελούνταν από δέκα τόμους. Ο Phillips οργάνωσε με ακρίβεια τα διασκορπισμένα χειρόγραφα και τα συστηματοποίησε. Αποδείχτηκε ότι η σύνθεση του Φινάλε είχε προχωρήσει πολύ περισσότερο από ό,τι τελικά σώθηκε και ήταν σχεδόν έτοιμη το καλοκαίρι του 1896. Μέχρι το τέλος της επανέκθεσης του χορικού διαφάνεται μια ξεκάθαρη εξέλιξη σε περίπου 560 από τα συνολικά 600 μέτρα, με μερικά φύλλα της παρτιτούρας έχουν χαθεί. Η ενορχήστρωση της έκθεσης μάλλον είχε ήδη ολοκληρωθεί, αφού πολλά φύλλα φέρουν τη σημείωση «έτοιμο» του Μπρούκνερ. Τα απομνημονεύματα του γιατρού του συνθέτη, Richard Heller, μας πληροφορούν ότι προβλεπόταν για το τέλος ένας ύμνος σε ρε μείζονα, τον οποίον μάλιστα ο Μπρούκνερ του τον είχε παίξει στο πιάνο. Τελικά φαίνεται ότι έχουμε μια πλήρη άποψη για την όλη δομή του φινάλε. Μόνο για ελάχιστα μέτρα δεν βρέθηκε καθόλου μουσική του συνθέτη και έτσι η ιδέα του Μπρούκνερ για την καταληκτική λαμπρότητα της συμφωνίας είναι η μόνη που χάθηκε μαζί του.

Η Κ.Ο.Θ. παρουσιάζει την ολοκληρωμένη εκδοχή του φινάλε, με την αποκατάσταση και την ενορχήστρωση των Nicola Samale και Benjamin Gunnar-Cohrs, που δημοσιεύθηκε το 1991 και πρωτοπαρουσιάστηκε στο Λιντς, ενώ στην Ελλάδα την είχε παρουσιάσει για πρώτη φορά το 2006 η Κ.Ο.Θ., υπό τη μουσική διεύθυνση του Κάρλου Τρικολίδη.

Νίκος Κυριακού

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Βιολί

Η βιολονίστρια Κατερίνα Χατζηνικολάου χαρακτηρίστηκε από την Rheinische Post ως μουσικός με "σπινθηροβόλο ζωντάνια και δεξιοτεχνία". Από το 2023 κατέχει τη θέση ως εξάρχουσα της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Έχει διατελέσει εξάρχουσα στους Duisburger Philharmoniker, στην Deutsche Oper am Rhein και στους Bergische Symphoniker.

Τον Ιούλιο του 2022 πραγματοποίησε το σολιστικό της ντεμπούτο με τον θρυλικό μάεστρο Christoph Eschenbach στις Διεθνείς Ημέρες Μουσικής Καλαμάτας. Ως σολίστ έχει προσκληθεί να παίξει στη Φιλαρμονική της Κολωνίας, στο Carnegie Hall, στην Tonhalle του Ντίσελντορφ, στο rbb- Rundfunksaal του Βερολίνου, στο Βασιλικό Θέατρο Θεσσαλονίκης, στην Beethovenhalle της Βόννης, στην Laeiszhalle του Αμβούργου, στην Liederhalle της Στουτγάρδης και στη Ruhrtriennale. Έχει εμφανιστεί με τη Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Bremerhaven, τη Philharmonie Südwestfalen, την Κρατική Συμφωνική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, τη Neues Rheinisches Kammerorchester Köln an Neue Philharmonie Westfalen και την Cognimus Kollektiv.

Η Κατερίνα είναι νικήτρια του πρώτου βραβείου των Golden Classical Music Awards, του Διεθνούς Διαγωνισμού

Μουσικής eMuse, του Διεθνούς Διαγωνισμού Thöne και βραβευμένη στον Διεθνή Διαγωνισμό Μουσικής του Λονδίνου, του Πανελληνίου Διαγωνισμού Νέων Σολίστ και του βραβείου Alois Kottmann. Επιπλέον, έλαβε υποτροφίες από το Tarisio Auctions, το Ίδρυμα Horst και Gretl Will και το Ίδρυμα Franz και Christel Kuhlmann. Έχει λάβει υποτροφία από το "Yehudi Menuhin - Live Music Now" και της έχει απονεμηθεί η υποτροφία NRW, το ταμείο υποτροφιών E.ON και μια υποτροφία DAAD.

Η Κατερίνα ξεκίνησε τις μουσικές της σπουδές στην Ελλάδα (Γουμένισσα/Κιλκίς) και συνέχισε τις σπουδές της με την Αμερικανίδα βιολονίστα Monique Mead και στο Pre-College στο Robert Schumann Hochschule Düsseldorf με τον καθ. Alexander Kramarov. Είναι αποφοίτρια Master της Hochschule für Musik und Tanz της Κολωνίας όπου σπούδασε "Σόλο βιολί" με τον καθηγητή Α. Δασκαλάκη καθώς και Μουσικολογία με έμφαση στην "Καλλιτεχνική ανάπτυξη και προβληματισμό".

Παράγει και δημοσιεύει τα δικά της μουσικά βίντεο που αντανακλούν τη δημιουργικότητά της και σηματοδοτούν το έργο της ως ακούραστης εξερευνήτριας με μεγάλη επιθυμία να προσφέρει νέες καλλιτεχνικές προσεγγίσεις.

LEO McFALL Διεύθυνση Ορχήστρας

Ο Leo McFall κατέχει τη θέση του Αρχιμουσικού στη Συμφωνική Ορχήστρα του Βόραλμπεργκ (Αυστρία) από τη σεζόν 2020-21 και από τον Φεβρουάριο του 2024 είναι ο Γενικός Μουσικός Διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου του Βισμπάντεν (Γερμανία).

Κατά τις πρόσφατες καλλιτεχνικές περιόδους έχει διευθύνει τη Συμφωνική της Σιγκαπούρης, τη Φιλαρμονική του Βελιγραδίου, τη Φιλαρμονική του BBC, την Hofkapelle του Μάινινγκερ, την Ορχήστρα του Καπιτωλίου της Τουλούζ, τη Φιλαρμονική του Μόντε Κάρλο, την Εθνική Ορχήστρα της Λυών και την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης.

Η ηχογράφησή του των συμφωνιών της πρώιμης περιόδου της Emilie Mayer κέρδισε το βραβείο OPUS CLASSIC το 2021.

Ο Leo McFall έχει επίσης στενή συνεργασία με την 'Alma Mahler Kammerorchester', ένα σχήμα νέων μουσικών που προέρχονται από τις κορυφαίες Ευρωπαϊκές ορχήστρες.

Ιδιαίτερα ενεργός στο χώρο της όπερας, έχει διευθύνει μεταξύ άλλων στην Εθνική Όπερα της Αγγλίας, στο Glyndebourne Festival Opera, στην Opera North και στο Κρατικό Θέατρο του Βισμπάντεν, στην Έσση.

Ως νικήτης του Deutsche Dirigentenpreis του 2015 και ως φιναλίστ του Nestlé and Salzburg Festival Young Conductors Award του 2014, ο Leo McFall είχε τη χαρά να αναπτύξει μία στενή συνεργασία με τον Bernard Haitink, του οποίου διετέλεσε βοηθός στην προετοιμασία κοντσέρτων με ορχήστρες όπως η Royal Concertgebouw, η Συμφωνική του Σικάγου και η Chamber Orchestra of Europe.

Η πρώτη του επίσημη θέση ήταν αυτή στο Κρατικό Θέατρο του Μάινινγκερ, όπου διηύθυνε ένα ευρύ συμφωνικό και οπερατικό ρεπερτόριο. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου διετέλεσε επίσης Βοηθός Μαέστρου στην Gustav Mahler Jugendorchester.

Οι πρόσφατες συνεργασίες του περιλαμβάνουν συναυλίες με τη Συμφωνική Ορχήστρα της Ισλανδίας, τη Συμφωνική του Ουλού, την Κρατική Ορχήστρα του Κάσσελ και τη Συμφωνική Ορχήστρα της Αντβέρπ, καθώς και μία ηχογράφιση με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Λουξεμβούργου.

Από τον Ιούνιο του 2023 είναι ο βασικός Αρχιμουσικός της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Κ.Ο.Θ.)

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης αποτελεί τον σημαντικότερο και ιστορικότερο φορέα συμφωνικής μουσικής στη Βόρεια Ελλάδα και έναν από τους μεζόνες πολιτιστικούς οργανισμούς της χώρας. Ιδρύθηκε το 1959 από τον σπουδαίο συνθέτη και αρχιμουσικό Σόλωνα Μιχαηλίδη και σήμερα το καλλιτεχνικό δυναμικό της ανέρχεται σε 112 μουσικούς.

Με δεδομένο τον δημόσιο χαρακτήρα της, η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης υπηρετεί την υψηλής ποιότητας μουσική δημιουργία και διασφαλίζει την πρόσβαση των πολιτών σε αυτήν μέσα από μία ποικιλία δράσεων που συμπεριλαμβάνει συμπράξεις με κορυφαίους καλλιτέχνες της Ελλάδας και του κόσμου, στήριξη της ελληνικής μουσικής δημιουργίας και των ταλαντούχων νέων Ελλήνων μουσικών, αλλά και πλήθος εκπαιδευτικών και κοινωνικών προγραμμάτων.

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης είναι το συμφωνικό σχήμα της χώρας με τη σημαντικότερη διεθνή δισκογραφική παρουσία, ηχογραφώντας συστηματικά με παγκόσμιας ακτινοβολίας εταιρείες, όπως η EMI, η BIS, η NAXOS και η Deutsche Grammophon. Οι ηχογραφήσεις της έχουν λάβει βραβεία και διθυραμβικές κριτικές σε όλο τον κόσμο, καθιστώντας την Κ.Ο.Θ. πρέσβειρα του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής μουσικής δημιουργίας στο εξωτερικό.

Η διεθνής παρουσία της Κ.Ο.Θ. περιλαμβάνει και επιτυχημένες εμφανίσεις σε Βερολίνο, Μόναχο, Πεκίνο, Σόφια, Πράγα, Βαλένθια, Ρώμη, Φλωρεντία, Πισαία, Μασσαλία, Στρασβούργο, Κλερμόν Φεράν, Βουκουρέστι, Φιλιππούπολη και Κύπρο, ενώ στον κατάλογο των καλλιτεχνών που έχουν συμπράξει μαζί της συμπεριλαμβάνονται οι L. Pavarotti, P. Domingo, J. Carreras, A. Khachaturian, M. Rostropovich, V. Ashkenazy, M. Shostakovich, A. Ciccolini, I. Pogorelich, L. Kogan, S. Accardo, G. Shaham, D. Hope, P. Badura-Skoda, N. Gutman, M. Maisky, A. Desplat, M. Nyman, I. Gillan, J. Anderson, M. Alvarez, T. Hampson, P. Gallois, A. Avital, Οδ. Δημητριάδης, Λ. Καβάκος κ.ά.

Σημαντικές προσωπικότητες της ελληνικής μουσικής έχουν αναλάβει τη διεύθυνση της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης, με πρώτο τον ιδρυτή της Σόλωνα Μιχαηλίδη και στη συνέχεια τους Γιώργο Θυμή, Άλκη Μπαλάτ, Κάρολο Τρικολίδη, Κοσμά Γαλιλαία, Κωνσταντίνο Πατσαλίδη, Λεωνίδα Καβάκο, Μίκην Μιχαηλίδη, Μύρωνα Μιχαηλίδη, Αλέξανδρο Μυράτ, Γεώργιο Βράνο και Ζωή Τσόκανου. Σημερινός Διευθυντής της Κ.Ο.Θ. είναι ο Σίμος Παπάνας και βασικός Αρχιμουσικός της ο Leo McFall.

www.tsso.gr

YouTube @TheTsso

Twitter @ThesOrchestra

Instagram @tssoofficial

TikTok @thesorchestra

ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΤΗΣ Κ.Ο.Θ.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ Κ.Ο.Θ.
Leo McFall

Α' ΒΙΟΛΙΑ

Εξάρχοντες
Σίμος Παπάνας
Αντώνης Σουσάμογλου
Κορυφαίοι Α'
Γιώργος Πετρόπουλος
Θοδωρής Πατσαλίδης

Tutti

Εύη Δελφινόπουλου
Άκης Αρχοντής
Μαρία Σπανού
Ευτυχία Ταλακούδη
Χριστίνα Λαζαρίδου
Γιώργος Γαρυφαλλάς
Έκτορας Λάππας
Στράτος Κακάμπουρας
Κωνσταντίνος Καμπάντας
Κωνσταντίνος Παυλάκος
Ευαγγελία Χατζηπέτρου

Β' ΒΙΟΛΙΑ

Κορυφαίοι Α'
Ανθούλα Τζιμα
Ανδρέας Παπανικολάου
Κορυφαίοι Β'
Αλκέτας Τζιαφέρης
Ντέιβιντ-Αλεξάντερ
Μπόγκοραντ

Tutti

Μίμης Τοπτσίδης
Θανάσης Θεοδωρίδης
Δέσποινα Παπαστεργίου
Isabelle Both
Ευαγγελία Κουζώφ
Πόπη Μυλαράκη
Ελευθέριος Αδαμόπουλος
Μαρία Εκλεκτού
Γιώργος Κουγιουμτζόγλου
Μιγκέλ Μιχαηλίδης
Ιγκορ Σελαμαζιζίδης
Ιγνα Συμονίδου
Αναστασία Μισυρλή
Νίκος Τσανακάς
Ιρέν Τοπούρια

ΒΙΟΛΕΣ

Κορυφαίοι Α'
Νεοκλής Νικολαΐδης
Χαρά Σειρά
Κορυφαίοι Β'
Αντώνης Πορίχης
Αλεξάνδρα Βόλτση
Tutti
Φελίτσια Ποπίκα
Ειρήνη Παραλίκα
Χρήστος Βλάχος
Κατερίνα Μητροπούλου
Δημήτρης Δελφινόπουλος
Ρόζα Τερζιάν
Δημοσθένης Φωτιάδης
Πάυλος Μεταξάς
Αθανάσιος Σουργκούνης
Ρενάτο Δαμονίτσα

ΒΙΟΛΟΝΤΣΕΛΑ

Κορυφαίοι Α'
Απόστολος Χανδράκης
Ντιμίτρι Γκουντίμοβ
Βασίλης Σαΐτης
Κορυφαίοι Β'
Λίλα Μανώλα

Tutti

Δημήτρης Πολυζωίδης
Γιάννης Στέφος
Χρήστος Γρίμπας
Μαρία Ανισέγκου
Δημήτρης Αλεξάνδρου
Ιωάννα Κανάτσου
Ζόραν Στέπιτς
Μυρτώ Ταλακούδη

ΚΟΝΤΡΑΜΠΑΣΑ

Κορυφαίοι Α'
Χαράλαμπος Χειμαριός
Ευαγγελία Κουζώφ
Κορυφαίοι Β'
Γιάννης Χατζής
Ηρακλής Σουμειδής

Tutti

Ελένη Μπουλασίκη
Ειρήνη Παντελίδου
Μιχάλης Σαπουντζής
Γιώργος Πολυχρονιάδης
Κωνσταντίνος Μάνος
Ευθύμιος-Θεοφάνης Τηλιγάδας

ΦΛΑΟΥΤΑ

Κορυφαίοι Α'
Νικολός Δημόπουλος
Όθωνας Γκόγκας
Κορυφαίοι Β'
Γιάννης Ανισέγκος
Μάλαμα Χατζή

ΟΜΠΟΕ

Κορυφαίοι Α'
Δημήτρης Καλπαξίδης
Δημήτρης Κίτσος
Κορυφαίοι Β'
Γιάννης Τσόγιας-Ραζάκοβ
Παναγιώτης Κουγιουμτζόγλου

ΚΛΑΡΙΝΕΤΑ

Κορυφαίοι Α'
Κοσμάς Παπαδόπουλος
Κορυφαίοι Β'
Αλέξανδρος Σταυρίδης
Αλέξανδρος Μιχαηλίδης
Tutti
Βασίλης Καρατζίβας

ΦΑΓΚΟΤΑ

Κορυφαίοι Α'
Γιώργος Πολίτης
Κωνσταντίνος Βαβάλας
Κορυφαίοι Β'
Μαρία Πουλιούδη
Ρέα Πικίου

Tutti

Μαλίνα Ηλιοπούλου

ΚΟΡΝΑ

Κορυφαίοι Α'
Τραϊανός Ελευθεριάδης
Τραϊανός Παπαδόπουλος
Κορυφαίοι Β'
Παντελής Φεϊζός

Tutti

Δημήτρης Δεσποτόπουλος
Ελευθέριος Γκρούνης
Άγγελος Κοσκινάς
Ανδριάνα Σους

ΤΡΟΜΠΕΤΕΣ

Κορυφαίοι Α'
Γρηγόρης Νέτσκας
Δημήτρης Γκόγκας
Κορυφαίοι Β'
Γιώργος Λασκαρίδης
Tutti
Δημήτρης Κουρατζίνος
Κωνσταντίνος Γκιαβούρης

ΤΡΟΜΠΟΝΙΑ

Κορυφαίοι Α'
Φιλήμων Στεφανίδης
Αθανάσιος Ντώνες
Κορυφαίοι Β'
Γιώργος Κόκκορας
Σπύρος Βέργης

ΤΟΥΜΠΑ

Κορυφαίοι Β'
Πάυλος Γεωργιάδης

ΤΥΜΠΑΝΑ

Κορυφαίοι Α'
Δημήτρης Βίττης
Βλαντιμίρ Αφανάσιεβ

ΚΡΟΥΣΤΑ

Κορυφαίοι Β'
Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος
Πανάγιωτα Καραμούζη
Tutti
Ελευθέριος Αγγουριδάκης

ΑΡΠΑ

Κορυφαίοι Α'
Κατερίνα Γίμα

ΠΙΑΝΟ

Κορυφαίοι Α'
Μαριλένα Λιακοπούλου

ΕΦΟΡΟΣ Κ.Ο.Θ.

Ελένη Μπουλασίκη

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΦΟΡΟΣ

Κ.Ο.Θ.
Ανδρέας Παπανικολάου

Philoxenia Hotelia HELEXPO

39η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

TOURISM HOTEL EQUIPMENT

14-16
11 2024

ΔΙΕΘΝΗΣ
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ
& ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

HELEXPO

philoxenia-expo.gr

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ 15

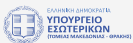
HELLENIC
ORGANIZATION OF
CULTURAL
RESOURCES
DEVELOPMENT

EXPERIENCE.
CULTURE.
EVERYWHERE.

CONNECTING
THE DOTS

ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ

SETE

Η ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΔΕΘ-ΗΛΕΧΡΟ

ΕΘΝΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ
ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΑEGEAN

ΕΠΙΣΗΜΟΣ
ΠΑΡΟΧΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΘΥΛΕΠΙ-
ΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΠΑΡΟΧΟΣ

NOVA

OFFICIAL DATA CENTER
INTERNET PROVIDER

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΠΑΡΟΧΟΣ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ

Autohellas Hertz